ORDIS

El municipi d'Ordis està situat al sector occidental de la plana de l'Alt Empordà, amb una extensió de 8,52 km^2. El terme municipal inclou, a més del poble d'Ordis, els veïnats de Pols i Sant Nicolau. Per arribar al municipi hem d'agafar la carretera C-26 que va de l'N-260, a l'altura del golf de Torremirona al terme de Navata, al km 748 de l'N-II. També s'hi pot accedir des de la sortida 4 de l'autopista AP-7, continuant per l'esmentada C-26.

Si ens fixem en la butlla del papa Benet VIII de l'any 1017, el monestir de Sant Esteve de Banyoles tenia possessions a *Ordios*, que alhora pertanyia al comtat de Besalú. L'any 1019 l'església d'*Ordeis* va passar a dependre de la canònica de la seu de Girona, i la *villa quam dicunt Ordeos* s'esmenta en el testament del comte Bernat Tallaferro de l'any 1020. Ordis va formar part de la baronia de Navata, que va estar sota el domini dels vescomtes de Peralada. El seu temple parroquial, dedicat a sant Julià, apareix també a les *Rationes decimarum* del 1279 i el 1280.

Església de Sant Julià i Santa Basilissa

L'ESGLÉSIA DE SANT JULIÀ I SANTA BASILISSA es troba al centre del poble d'Ordis, format per un nucli agrupat de carrers estrets. Els edificis tenen estructures dels segles XVI-XVIII, i s'hi observen algunes obertures decorades i llindes amb inscripcions i dates d'aquesta època.

La primera referència escrita sobre el temple data de l'any 1019, quan l'*ecclesiam de Ordeis* va ser cedida a la canònica de Girona pel bisbe Pere Roger. Més endavant, l'any 1092, apareix esmentada en una donació de Guillem Bernat a Ledgarda, i el 1106 en el testament de Berenguer Ramon. Trobem nous esments a la parròquia referents a donacions, permutes o testaments el 1114, 1119 i 1138, respectivament. El 1154, Ramon Guerau de Santa Eulàlia, Ramon de Cistella i els seus respectius germans renuncien a la meitat del delme

Absis

Interior

de Sant Julià d'Ordis a favor del bisbe de Girona. Ja en el segle XIII, en una cessió de béns de l'infant Pere al vescomte Dalmau de Rocabertí, el 1272, es troba l'església de Sant Julià d'Ordis com a possessió del castell de Navata. De la mateixa manera, a les *Rationes decimarum* del 1279 i el 1280 es consigna l'església als censos o delmes que havien de recaptar-se com a contribució a les croades. Deixem constància del fet que la parròquia de Sant Julià continuarà apareixent en els nomenclàtors a partir del segle XIV, i que se li afegirà l'advocació a santa Basilissa.

De l'edifici inicial del segle XI no queden vestigis, ja que entre els segles XII i XIII es va construir un temple nou que constava d'una nau, més curta que l'actual, amb dues capelles laterals que formaven un fals creuer sobrealçat a manera de cimbori, volta apuntada i coberta a dues vessants. D'aquesta etapa es conserven parts de la façana i els murs i capelles laterals.

A la façana de ponent es conserva part de l'aparell romànic, a base de carreuat de bona factura disposat en filades regulars, on podem observar una finestra romànica que s'obria al centre del mur, que posteriorment va ser tapiada i els seus arcs destruïts quan s'hi va construir una petita rosassa. Posteriorment, entre els segles XVI i XVII es van afegir les naus laterals utilitzant carreus dels anteriors murs romànics. Probablement en aquesta època el comunidor o conjurador es va aixecar a l'angle sud-oest de la façana de ponent, construcció que s'utilitzava per celebrar rituals relacionats amb els fenòmens atmosfèrics, bé per allunyar tempestes o bé per implorar pluja en temps de sequera.

De la reforma del segle XVIII daten la portada i el campanar, de base quadrada i arrencada octogonal, que no es va arribar a coronar. El creuer i la capçalera disposen d'un absis semicircular. La portada és rectangular, molt senzilla, emmarcada per dos falsos pilars capçats per sengles pinacles coronats amb boles que descansen sobre la llinda.

Entre el 1989 i el 1990 es van dur a terme obres de restauració del terrat, en les quals va aparèixer la coberta original romànica de pissarra que havia estat amagada després de la reforma del segle XVIII; es pot contemplar des d'una passarel·la metàl·lica. Una intervenció arqueològica de l'any 2006 al voltant de l'església va localitzar una zona d'enterraments de fossa que, pel material ceràmic recuperat, es pot datar entre els segles XI-XII i fins al XVII.

Text i fotos: MJV

Bibliografia

AA.VV., 1995, pp. 43-44; Arisa i Molas, J., 2012, pp. 6, 8; Arnall i Juan, M. J., 1981-1982, pp. 82-83; Augé Santeugini, A., 2008, pp. 537-538; Badia i Homs, J., 1977-1981, II-A, pp. 285-286; Badia i Homs, J., 1985, p. 142; Badia i Homs, J., 2009, p. 27; Catalunya Romànica, 1984-1998, IX, pp. 585-586; Cingolani, S. M., 2011, p. 99; Dalmau i Corominas, J., 2008, pp. 51-53; Marquès i Planagumà, J. M., 1995, pp. 61, 68, 120, 154, 164, 202; Marquès i Planagumà, J. M., 2007, p. 278; Monsalvatje y Fossas, F., 1909, pp. 151-152; Pons i Guri, J. M., 1964-1965, pp. 42, 70; Rius i Serra, J. M., 1946.

Església de Sant Nicolau

El veïnat i l'església de Sant Nicolau es troben a uns 2,5 km al sud d'Ordis, a la dreta de la riera d'Àlguema, prop de Can Vilar i el Mas Pagès. A l'església s'accedeix, des d'Ordis, agafant la carretera veïnal GIV-5128, a la sortida del poble pel sud-oest. A l'altura del km 4,4 trobem un camí que ens condueix cap a Sant Nicolau.

L'esment més antic de l'església, sufragània de la parròquia de Sant Julià, data del 1310, quan se l'esmenta com a Sant Nicolau d'Àlguema, en rebre una dotació per part dels clergues d'Ordis i de Pere Albert, hereu del veí Mas Albert d'Ordis. Segons l'historiador Monsalvatje, tot i que no especifica la font de la seva informació, aquesta església va ser probablement la parròquia d'Ordis fins al segle XV. Si això fos cert, hauríem de pensar que la vila d'Ordis no va existir com a nucli poblacional, sinó que la població estava dispersa per la zona. Es podria pensar en un canvi d'advocació, ja que l'església de Sant Julià ja apareix esmentada en un document del 1092 i s'esmenta com a parròquia en el segle XIV. Si realment Sant Nicolau va ser l'antiga parròquia dedicada a sant Julià, sembla significatiu que l'actual església de Sant Julià presenti restes d'un temple dels segles XII-XIII i unes dimensions sensiblement més grans que les de Sant Nicolau. En tot cas, hem d'esperar que l'aparició d'algun document aclareixi la qüestió.

Per les seves característiques constructives, podem considerar Sant Julià un edifici del segle XII. Es tracta d'un temple d'una sola nau, coberta per una volta apuntada, amb absis semicircular i amb volta de quart d'esfera. La porta d'accés, situada al mur sud, va estar durant molts anys tapiada, ja que es va construir un nou accés al mur occidental, que es va eliminar en una campanya de restauració del 1990-1991, tot i que encara es pot entreveure on estava ubicada. La portada actual va emmarcada per muntants simples que sostenen dos arcs de mig punt adovellats, en gradació, amb llinda i timpà llisos.

Per a la seva il·luminació, l'església disposa de tres finestres de doble esqueixada situades al centre de l'absis, al mur sud (a la dreta de la porta, prop del presbiteri) i a la part supe-

Vista general

Absis

rior central de la façana occidental. Són totes adovellades i coronades amb arc monolític de mig punt.

Sobre l'obertura de la façana occidental, tocant la volta, destaca una franja horitzontal de cinc carreus escairats que semblen de marbre. Són de diferents dimensions, forma i color que els de la resta de l'edifici, amb un aparell format per blocs de pedra calcària de bona factura, de grans dimensions i col·locats en filades regulars a la part inferior dels murs, i més petits i en disposició una mica més irregular a la seva part superior. A l'exterior, els murs estan capçats per una cornisa incurvada, mentre que la façana occidental va coronada per tres grans pilars que indiquen la ubicació d'una espadanya de doble obertura, que no conserva la seva part superior.

Deixem constància de l'existència d'una pica situada a la part frontal de l'altar amb funció simplement decorativa, però que per les seves dimensions podríem classificar com a pica d'aigua beneita. Es tracta d'una peça de pedra calcària que s'assenta sobre una base de la mateixa pedra. L'exterior presenta un format rectangular, mentre que l'interior és circular.

Text i fotos: MJV

Bibliografia

AA.VV., 1995, p. 119; Arnall i Juan, M. J., 1981-1982, pp. 82-83; Badia i Homs, J., 1977-1981, II-A, p. 287; Catalunya Romànica, 1984-1998, IX, p. 586; Marquès i Planagumà, J. M., 1995b, pp. 61, 68, 120, 154, 164, 202; Marquès i Planagumà, J. M., 2007, p. 278; Monsalvatje y Fossas, F., 1909, p. 272.